

ISZÁNTÚL

ELŐFIZETÉSI ÁRA
A példányaiában átvérve.
1 évre 18 h.
6 hónapra 10 h.
3 hónapra 6 h.
Egy hónapra 2 h.
Egy napra 1 h.
Egy napra 1 h.
Egy napra 1 h.

*Politikai
napilap*

Megjelenik minden nap, kivétel a
Ünnep utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Sallágyi Dezső-u. 8.
A szerkesztőség kéziratok vélem-
adására vagy megőrzésére nem
váltalkozik.
Előfizetések és hirdetések a kiadó
biztatásos intézkedés.

XIII. évfolyam 74. szám. Nagyvárad Péntek, 1917 március 30.

Az egyház és a világbéke.

A hercegprimás megnyitó beszéde a Szent-István-Társulat közgyűlésén.

A példátlanul elkeseredett világháboru-
nak egyik szomorú következménye a szel-
lemi kötelek megingása az ellenséges
nemzetek között. Tudósok, művészek, neu-
zetközi szellemi mozgalmak és szövetségek
képviselői megtagadták minden közösséget
a másik táborban levőkkel. Ez a szakadás
a háború egyik legfájdalmasabb jelensége,
— mert megnehezíti a békehoz vezető
utat, sőt a hivatalos békekötés után a lel-
keknek bensőséges közelsége sokáig kés-
leltetni fogja. Mi katolikusok reméltük,
hogy a leg-rövidebb nemzetközi egység, a mi
egyházunk, ellenál a világháború robbantó
erejének, mert messze fölötté áll a politikai
és gazdasági ellentéteknek, a faji és nemzeti
személyeknek és megtámadhatatlan isteni
tekintéllyel uralkodik a lelkeken. Remé-
nyünkben nem csalódtunk. Ellenséges rész-
ről történtek ugyan sajnálatos kísérletek,
hogy a háborút az egyház színterébe is át-
vigyék. Meggyanúsították a központi hatal-
mak, különösen a német birodalom kato-
likusainak igazhittűségét és erkölcsi felfoga-
sát. De mi ezt a méltatlan háborút nem vál-
laltuk s nem is fogjuk vállalni. Német ka-
tholikus testvéreink magas színvonalon álló
bízgat és tárgyilagos védekezésre szorit-
koztak a pozitív védekezéssel szemben. Az egész
közép-európai szövetség katolikusainak az
az álláspontjuk, hogy a mostani világháború
személyes vonatkozásban nem vallási harc.
Vallási gyűlölködést, egyházi érdekeket so-
hasem vetettünk bele a küzdelembe. Sőt
mindent elkövetünk, hogy a legnagyobb ki-
sértés idején is hűek maradjunk az egyház
alapítójának, Krisztusnak szelleméhez, aki a
szeretetet, a békét és az egységet hagyta
örökségül az egész emberiséget összefoglaló
egyházának. Ezt a szent egységet fél-éke-
nyen őriztük, mert benne látjuk azt a kö-
zösséget, amelyben az emberek a nagy bom-
lás és széthullás után ismét egymásra talál-
nak és a legborzalmasabb megpróbáltatás
után az örök béke alapját fölfedezik.

Az összes hatalmasságok keresik az
állandó béke lehetőségét és a hosszú harcot
oly feltételek alatt akarják befejezni, ame-
lyek a jövőben a háború veszélyét lehe-
tőleg kizárják. Nincs ebben a tekintetben
eltérés a központi hatalmak, az entente és
az Egyesült Államok között. De mindegyik
felismeri és más uton keresi a megoldást s
a különböző irányok a közös cél felé, csak
újabb szakadásokat idéznek elő s a lelki
kibékülést még jobban kitörik. Már a há-
ború előtt is álmódúak az emberek a vilá-
békéről és a nemzetek világszövetségéről,
mint ideális jövőéről. A mostani háború
nek egyik legviharosabb következménye,
hogy ez az álom eleve vággyá erősödött s
közelség lépéseket is tettünk az ideális tá-
voltságban levő világszövetség felé, amidőn
egy-egy államcsoportok, véreik és vassal ál-
landónak ígérhető szövetségeket alkottak.
Amint az egyének a háború elején örömmel
sorakoztak a saját államuk zászlaja alá és
az államcsúszma diadalt ült az önző individu-
alizmus s a nemzeti érdekek közötti érők fö-
lött, mert az egyének hisztik, hogy a nagy
veszedelem ellen csak az állam védheti meg
individuai érdekeit, úgy az államok is
önként csatlakoztak szövetségeikhez és
meg is tartanak maradvány mellettük, mert a
saját nemzeti különleges érdekeiket és saját
szükségeiket csak egyedül erővel védhetik meg.
Az egyén tapasztalta, hogy mint az állam
polgára nem veszít jól fölfogott szabadságá-
ból és érdekeiből, s az államok azt a meg-
győződést merítették, hogy nemzeti önállósá-
guk és sajátlagos kulturális hivatásuk csor-
bát nem szenved, hanem csak úgy az ál-
lamszövetségek alakulása folytán. Ha ezt a
fejlődést tovább viszik s a szorosabb állam-
szövetségeket lazább világszövetségben egye-
sítjük, elérkezünk a legtávolabbi célhoz. Csak
meg kell találnunk a közös alapot, amelyen
az államcsoportok egyetértéssel lépnek. Az egyes
csoportokat összetartóhatják a közös érdekek,
a földszíni fekvés, a faji rokonság, a tör-

téneti kapcsolatok. De a maradandó világszövetsé-
ghez már nem elegendők azok a tökélet-
len, részleges, változó és múlandó erők.
Általános, tökéletes és állandó kapcsoló erőre
van szükség. Ha az erő pedig csak a válto-
zatlan, általános érvényű, isteni tekintélyen
alapuló erkölcsi erő lehet. A nemzetek er-
kölcsei megújodása nélkül, állandó béke
nem képzelhető. Amíg az egyes csoportok a
különleges érdekek nevében fegyveres erő-
akkal állnak egymással szemben, amíg
mindegyik a saját békéjét akarja a többiek
nek diktálni s arról van szó, a germán, a
brit, a román vagy szláv győzele a vilá-
got s így teremti meg a világegységet: ad-
dig igazi állandó világbéke nem lehet. A
történelem már többször látott hatalmi tul-
sullal teremtett világgállamokat, de azok
rövid idő múlva széthullottak. Állandó bé-
két nem teremtett sem a latin, sem a ger-
mán római császárság, a francia világhatalom
meg épen az állandó harc volt.

Ha a küzdelem most nem is lezártható
be másoként, mint a fegyverek győzelmeivel,
a győztesek bölcs mérséklésre és előrelátásra
lesz szükség, hogy a békét ne a mérő
hosszú és megterhelő ingatag alapjára építse,
hanem az igazságosságra törekedjen és a
maga tekintélyével előmozdítsa az államok
közötti a közelséget békés szövetség megál-
kítása végéig. Nehéz és súlyos feladat,
amely a mostani világháborúban alig fog
mindjárt kielégítő megoldást nyerni. De re-
méljük, hogy a világháború tanulmányai után
a vége felé való fejlődésnek alapjait le-
fogják rakni. A népeknek bensőséges lelki
nevelésre lesz szükségük, hogy a gyűlölkö-
dést felszárják és arra a tudatra ébredjenek,
hogy az en barátságuk van egy közös test-
véri vonása: mindnyájan fiai vagyunk az
egy igaz Istennek; közös kincse, az örök
igazságok és közös célja, amely a világnak
anyagi érdekein fölül áll, mindazoknál ma-
gassabb és erősebb: az egy Istennek
szolgálat, parancsainak megtartása, sme-
lyeknek összefoglalása a szeretet. Ebben a
lelki nevelésben legnagyobb szerep jut a
katolikus egyháznak, amely ezt a szerepet
addig is töle telhetőleg betöltötte. Hogy az
egyház hosszú erkölcsi nevelése nem volt
képes a világháborút megakadályozni, az
nem jelenti a kereszténységnek tehetetlensé-
gét, hanem azt, hogy az emberek nem az
egyház tenitése szerint igazodtak. A helyes
és a béke megőrzésére elősegítő elvek meg-

Tavaszi újdonságok minden cikkben megérkeztek!
Selyem szövetek, karsonyok, gyapjuszövetek, mosókelmék, csipkék, diszek, szallagok.
Új modellek: Blousok, kabátok, köpönyök és Jouponokban. Keztyük és barisnyák, gyermekruhák, kö-
tények ágy és leborneműekben. Szőnyeg és függöny nagy választékban. Női ruha varrodámban legele-
gánsabb esztétik és ruhák készülnek, méltányos árban. **CZILLÉR IMRE nagyáruháza.**

voltak, de ezektől eltértek és hibáztak az emberek. Annál inkább szükséges az elvek hangoztatása és gyakorlati érvényesítése. Azért az egyháznak, mint az örök erkölcsi elvek hordozójának, sértetlenül és érintetlenül kell kikerülnie a háborúból. Aki a faji és egyéb földi érdekeket ebbe az egyetemes szellemi országba is bele akarja viinni és a viszályok fékióját benne meggyújtani, az nemcsak az egyház ellen vét, hanem a nemzetek esztendő reményeire is, hogy megteremthetjük valaha a földön az államok világszövetségét és a világbékét. Ha már az emberiség szellemi kincsét közvetítő nemzetközi respublica litteraria eszödt mondott a világháborúban, nem szabad a lelki respublica christiana nemzetközi kapcsolait lazítani.

Mintha újra élők a bábeli nyelvzavar idejét. Diplomáták, politikusok, népek és nemzetek nem tudják egymást megérteni. Amit az egyik igazságnak mond, azt a másik tévedésnek minősíti. Amit az egyik föltétlenül jogosnak és erkölcsösnek tart, azt a másik a legnagyobb fölháborudással jogtalanágnak és erkölcstelenségnek bélyegzi. Bűnököt vetnek egymás eszméire, de mind egyik fennem hangoztatja ártatlanságát. S mindez apodiktikus hangon, ellentmondást nem tűrő határozottsággal történik.

Önkéntelenül is feltesszük a kérdést, hogyan támadhatott ez a kétségbeesztő fogalomzavar és erkölcsi önkényesség? S a válasz nem lehet más, minthogy a zavarnak szülő oka az Isten, a metafizika, az erkölcsi isteni törvényeit tagadó tudomány, amely a mai gondolkodásmódba beleette magát s azt, amerre elhatott, annyi atomra bontotta, ahány ember van. Isten, metafizika, erkölcsi törvények a biztos és szilárd pontok, amelyek körül egységes világfelfogás, egységes gondolkodás és erkölcsi érzék képződhetik. Azok nélküli önmagára marad az emberi ész, amely a szenvedélyek és érdekek nyomása alatt különböző irányokba téved. Nincs két ember a világon, aki az örök alapok elvetése után azonos eredményekre jutna. Minden igazság és érték relativ lett. A politika, a sajtó, a kereskedelem, a közigazgatás a saját érdekei szerint magyarázza azokat. Mivel pedig az érdekek különbözők, az igazság is a szükség szerint módosul. Ha az egész világ meg akarja érteni magát, szükségünk van egy, a világot átjáró erőre, amely az igazságot a relativitásból abszolút magánálra emeli, a szellemet kiszabadítja a tetszés szerint gyurható anyagok rabságából.

Ilyen erő a római kath. egyház a maga változhatatlan és egységes tanításával. Ez az egyház egységes világfelfogásban tudta egyesíteni a zsidókat, a rómaiakat, görögöket és barbárokat. A népvándorlás után a maga szellemi közösségébe terelte a legkülönbözőbb népeket, megteremtette a szellemi kosmopolitizmust, a kulturális összhangot, amelynek végző célja volt a népek testvériségének és az örök béke. Jól tudta az egyház, hogy a természetes különbségek és eszűhúzó erők el nem tűntethetők. Nem is akarta azokat megszüntetni. Tisztelte a nemzetek különállását, szabadságát, jogos érdekeit, de bizott a szellemi egység teljességében és tulajdonságában, bizott a szellem uralmában az anyag felett. S ez az intézmény, amely a csodálatos szellemi világegységet, az igazságot és a béke várát megvalósította, most is él. Evészadok ellenkező áramlatok dolgoztak ellene, hogy tekintélyt csökkentsek. Azt hitték, szabadító munkát végeznek az emberiség javára, mikor az egység ellen törtek. Pedig tévedtek, mert rossz szolgálatot tettek az emberiségnek. Körforgást végezt a világtörténelem.

Az individualizmus tulhajtása után ismét egyesítő törekvések nyilvánulnak. Szociális csoportosulások folynak az egyéni szabadság jelentékeny áldozatai árán. Az államok megszilárdultak a háború nyomása alatt. Államszövetségek alakulnak s hő vágyódás nyilvánul meg a világszövetség után,

amely az állandó békét biztosítaná. Ez a vágy nem fog kihalni, mert az emberiség egyik legigazibb és legmélyebb érzése. Leleki téren megvalósította ezt a vágyat az Isten, mikor az egyházat megalapította. Ha valaha megvalósul a politikai világszövetség, az csak az egyház mintájára fölépült, az emberiség közös kincsét képező általános igazságokon és erkölcsi törvényeken nyugvó szövetség lehet, amely minden nemzetnek szabadságát, természetes egyéni tulajdonságait, történelmi jogait tiszteli s az emberiség közös javait és jogait védi. Azért a nagy föladat megoldásában a 2000 éves tapasztalatokkal bíró egyház értékes szolgálatot tehetne. Bizton reméljük, hogy az egyháznak is szerepe lesz a népek hivatalos tanácsában, amely a világtörténelem új korszakának alapjait lerakja. Az egyház bizonyosan ott lesz a maga szellemével a lelkekben, amelyek őt és benne az Isten gondolatát a szenvedések évei alatt jobban megértették, mint a béke könnyelműségében, s ezt a megértést átviszik a békébe, amelyet majd meg tudnak bocsólni. Minél alaposabb és mélyrehatóbb ez a megértés, annál tartósabb lesz a béke, XV. Benedek pápa legutóbbi hozzászólásában ezt írja: „Mint gyakran hangoztattuk, a béke Isten ajándéka, nem az emberek műve.” Tiszán emberi tekintélyen nyugvó szerződések nem biztosítják a békét. Az örök Bírő adja meg az emberi kötelességek erkölcsi erejét és szentségét. Ezt hirdeti folyton az egyház. Azért a béke áldásait dolgozzák mindazok, akik az egyházhoz való ragaszkodást hirdetik. Dícsőség és tisztelet illeti őket, mert ők a meggyőző emberiség jövevényei.

A városi tisztviselők nyomora.

Mozgolódnak a tisztviselők.

A napokban megemlékeztünk arról a nyomoruságos helyzetről, amelyben Nagyvárad városi tisztviselőinek és alkalmazottainak majdnem teljes egésze küzd a mérhetetlen drágasággal, a konjunkturának keresztelt uszoráskodással.

Hír szerint a nyomor végre is arra kényszerítette a városi tisztviselőket, hogy megmozduljanak saját érdekükben.

A városi élelmiszerügyi osztály, illetve a főjegyző némileg igyekeznek a tisztviselőknél az által segíteni, hogy havonként kiutalja azokat az élelmiszereket, amelyeket az élelmiszerügyi osztály hoz forgalomba.

Ez azonban csak részben segít a tisztviselők helyzetén.

Kérni fogják a tisztviselők a törvényhatósági bizottságot, hogy a legszükségesebb élelmiszereken kívül lisztet, tizifát, szénét és talpbort szeressen be részükre és pedig olyan mennyiségben, hogy egy-egy tisztviselő háztartását egy évre kielégíthesse és ezen készletet megfelelően osszák szét. Kérnek továbbá a törvényhatóságtól, hogy a beszerzési készletek árát 1917 november 1-től egy éven át havi részletekben vonja le a város a tisztviselők fizetéséből.

Az egyes tisztviselők családjai részére szolgáló mennyiséget összeírják. Az erre szolgáló leveket ügyosztályonként állítják egybe.

Bár teljesen méltányoljuk a tisztviselők nyomoruságos helyzetét, a baj orvoslása ezen az úton kevés eredménnyel bízik, mert néhány száz család egy évi szükségletének egyeztetésére való beszerzéshez százszakra

rugó befektetés kell. E helyett kivihetőbb volna, ha a város havonként gondoskodnék a tisztviselők szükségletéről.

Méhészet Köröskisjenőn.

Zsófi titkait elbeszéli az oláh pap.

Egy éjszaka Révi Ferenc köröskisjenői öreg gazda méhésztárs beásta. A kutyák ugratni kezdtek, mire a tolvajok összefogdosták a házórszöket s becsukták egy lédába. Azután elvittek négy kas méhet kasostulj Révi reggel észrevette a dolgot, nyomozni is kezdett, mire másnap visszakért a három kas üresen, a negyediknek nyoma veszett.

Nemsokára a falu oláh papja, Teaba Fülöp részeseit hasonló szerencsében. Elvittek a méhsit és a mézöt. Nagy nyomozásra kiderült, hogy Tatarán Zsófi a mézkeszvel aki szervezett kis bandával dolgozik.

Seres Barna tanácselnök elé került Tatarán Zsófia tegnap a méh és mézlopásért Persze, tagadott, s egy távollévő ismerősére tolt a dolgot. A tanuk azonban rávallottak, hogy ő vitte el a méhkasokat és a mézöt s még a gyerekeket is mézzel etette.

Révi Ferenc 71 éves gazda az elnök kérésére felszámítja kárát. Egy kas méhet hatvan koronára értékel, a kast külön 10 koronára. (Háború előtt egy kas méh kasostól 10 korona volt.)

Teaba Fülöp g. kel. pap: Kinyan született.

Elnök: Megállapítja, hogy ez Vaskó-mező.

Teaba Fülöp: Egy reggel nézem, mi a fene, hogy jár a sok bogár, a méh. Megyek a Zsófi lakása felé, Zsófi szenvedélyes tolvai. Főlek tőle, még felgyújtja a házamat.

Elnök: Ne féljen, mert akkor a Zsófi Máriaszófiára kerül s nem jön haza.

Teaba Fülöp: Bemegyek hozzá, hát talállok nála sonkolyt és mézöt, kint meg a sok méh rajzik. Hounan való ez, kérdem. Gyűresről feleli ő. Tőlem, mondtam én. Nem merünk mi oda menni, mondta a Zsófi, mert meglo a pap. Pedig most nem szabad lövöldözni. Most azt kérem, hogy mindenkinek szabad legyen keresni a magáét.

Elnök: Arra mi nem adhatunk engedélyt.

Teaba Fülöp: Mert van a Zsófi szobájában egy gödör s ott tartotta a lopott rucákat. Száz eszendőr is jöhetett volna, akkor se találtak volna nála semmit.

Szokolay Gyula dr. ügyész indítványára elnapolták a tárgyalást. Védők voltak: Imrik Gusztáv dr. és Lázár Aurél dr.

A bíróság asztalán levő üveg mézöt kiadták a károsultaknak osztószauk rajta.

Megvettem egy nagy mennyiségű

eredeti berlini szabású finom, szép és

sikkos mellfűzöt

és azokat igen szolid áron bocsájtom nagybecsű vevőim rendelkezésére.

Kesztenbaum Juliska

fűzőszalonja Nagyvárad, Rákóczi-ut 6. sz.

Bethmann-Hollweg az orosz forradalomról.

Budapest, március 29. (Saját tudósítónktól.) Berlinből jelentik: A birodalmi gyűlésen Bethmann-Hollweg birodalmi kancellár a külpolitikai helyzetről rövid beszédben nyilatkozatot tett.

— Kifejtette beszédében, hogy az oroszországi világtörténelmi események a legutóbb történet események előterében állanak. Miklós cárral tragikus végzetének lett az áldozata. Poroszország és Oroszország régi idő óta barátságban éltek, de II Sándor cárral a barátság is sirba szállt.

— Miklós cárral mindinkább az antant hatalmába került és 1914-ben, a júliusi véges napokban figyelmen kívül hagyta császárnk sok évi barátságán alapuló kiáltványát. Amikor 1905-ben a japán háború és az azt követő forradalom miatt Oroszország komoly veszedelembe került, már akkor azt a tanácsot adta császárnk a cárnak, hogy népeit reformtörvényeinek ne állja útját.

Miklós cárral más utakon járt és egy lépéssel sem szolgálta sem a saját, sem a népe érdekét. A belső állapotokkal nem állott arányban az áldatlan terjeszkedési törekvés, mely a háborúra vezetett.

Hogy Oroszországban a dolgok hogy fognak fejlődni, azt senki se láthatja előre, állásfoglalásunk ezekkel az eseményekkel világosan meg van jelölve: továbbra sem fogunk idegen államok belső ügyeibe avatkozni.

— Rosszakaratu régalom az a hír, hogy Németország az orosz nép által alig kivívott szabadságot meg akarja semmi-

síteni, vagy a cár uralmát akarja visszaállítani. Mindezek hazugságok és régalmak!

Egyetlen óhajunk, hogy Oroszországban a béke biztos és állandó alapját szolgáló állapotok jöjjenek létre. Ha a viszonyok úgy fejlődnek, hogy a jó szomszédi viszony a két nép között helyre fog állni: ezt örömmel üdvözöljük.

Sokat szenvedett a régi Oroszország miatt Németország, mert az Szerbia gyilkosságát takargatta és 1914. év júliusában már megzósított, 1916. decemberében pedig első békeajánlatunkat fennhőzjázóan visszautasította.

Az orosz nép nem akarta ezt a háborút, óhajtuk hogy velük mielőbb a béke állapotában legyünk, mely béke mindkét részről tisztességes alapon épül fel.

A kancellár ezután áttér az amerikai kérdésre, megállapítja, hogy Amerikát nem akarta Németország megtámadni, az esetleges hadmenetét a felelősséget Németország elhárítja magáról. El fogjuk bírni a hadmenetet és el fogjuk tudni győzni. Végül Kína beavatkozását erőszakoltnak és jelentéktelennek tünteti fel.

A nagy tetszéssel fogadott beszéd után a birodalmi gyűlés belpolitikai ügyek tárgyalására tért át.

Oroszország különbékeje utban van.

Budapest, március 29. (Saját tudósítónktól.) Hágából jelentik: *Amsterdami tőzsdei körök, amelyek az oroszországi viszonyokról rendszerint jól vannak informálva, Oroszország különbékéjét közvetlen küszöbönálónak mondják.*

Svájci diplomáciai körök ezeket a híreket nem tartják alaptalanoknak.

A harctéri helyzet változatlan.

Keleti harctér. Budapest, március 29. (Hivatalos.) Felderítő osztagaink élénk tevékenységén kívül nincs jelenteni való.

Olasz harctér. Budapest, március 23. (Hivatalos.) A Karszt fensíkon a 64. gyalogezred járőrei Jamianótól nyugatra behatoltak az ellenséges árkokba, 20 foglyot ejtettek és 2 géppuskát zsákmányoltak. Repülőink a Bodsabotini táborra bombákat vetettek.

Délkeleti harctér. Budapest, március 29. (Hivatalos.) A helyzet változatlan. *Höfer.*

A cári család sorsa.

Budapest, március 29. (Saját tudósítónktól.) Stockholmból jelentik: A cári családnak Angliába való szállítása azonnal megtörténik, mihelyt a megbetegedett gyermekek felgyógyulnak. Kerenszky egy gyűlésen kijelentette, hogy a cár sorsa az ő kezében van, a cárnak Angliába való szállítása az ő felügyelete alatt fog végbemenni.

Budapest, március 29. (Saját tudósítónktól.) Stockholmból jelentik: Protopopov ellen Kerenszky igazságügyminiszter a bazaárulás vádját emeli. E vádban részes a cárné is, mert a Protopopovhoz intézett és lefoglalt levelei németbarát érzelmeket árul el és a cárnét az ország érdekei ellen működőnek tünteti fel. A cárné elleni vádirat már elkészült.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, március 29.

A képviselőház négy napos szünet után tegnap délután fél 4 órakor tartott ülésén folytatta a miniszterelnöki jelentés vitáját.

Az ülésen Szász Károly elnökölt. Napirend előtt

Polónyi Dezső gróf Károlyi Mihály mentelmi ügyét teszi szóvá.

Brandsch Rudolf személyes kérdésben szólal fel.

Kelemen Béla hosszasan foglalkozik a repülő bizottságok működésével. kifogásolja azt az intézkedést, mely a haditudósítók besorozását rendeli el. Kérdi, milyen intézkedéseket szándékozik a kormány tenni béke esetére. Mi lesz a köspontokkal? Tiltakozik a hosszú lejáratú kiegyezés ellen. A jelentést nem fogadja el.

A beszéd után kisorsolták az összeférhetlenségi szűvit Széchenyi Emil ügyében.

Az ülés este 7 órakor ért véget.

Az összeférhetlenségi szűrit Justh Gyulát választotta meg elnökének.

Visszavert támadások.

Berlin, március 29. A nagyfőhadparancsnok jelenté:

Nyugati harctér.

Lenc és Arras között élénk ágyúharc folyt, amely éjjel is tartott.

A Croassel és Etourt saint courtól északra tegnap reggel kifejlődött ütközetben az angolok biztosító csapataink előretörése folytán számos halotton kívül foglyokban 1 tisztet és 54 főnyi legénységet vesztek.

A Champagneban a franciák a nap folyamán a fölük elvett árkok visszafoglalására több támadást indítottak. A támadások nagy veszteségeik mellett meghiúsultak.

A Mass balpartján tegnap a 304. magaslát ellen készülő francia előretöréseket védőtűztünk megátolta. Ma reggel egy széles fronton előretörő támadás tűztűnkben, egy helyen pedig ellentámadásunk folytán meghiúsult.

Verduntól keletre repülőink lelőttek 2 megfigyelő léggömböt. Légi harcokban és védőtűztűnkkel 4 ellenséges repülőgépet lőtűnk le.

Keleti harctér.

Nem volt lényeges harci esemény.

Macedóniai fronton

a helyzet változatlan.

Ludendorff, első főszállásmeister.

Tavaszi ruhák, férfi öltönyök, felöltők, festése és tisztítása. Füg-göny, kézimunka, kelengye nem-műek tisztítása. Fekete festés első-rendü kivitelben.

HALTENBERGER VILMOS

kelmefestő, vegytisztító és gőzmosógyműködésében Nagyvárad.

Gyár telefon sz. 34. Felvételi tizlet 14-69.

Ifj. Moskovits Mórt

két évi fegyházra ítélték.

Menkes Lipót köteleességszegést követelt el.

Ifj. Moskovits Mórnak, az Adria gőzmalom r. t. igazgatójának és Grübler Mórnak bűnügyében tegnap délután 5 óra után hirdette ki Szöllőssy Gyula tanácselnök az ítéletet. A bíróság tagjai voltak: Gruden Dzsóz, Vajnovszky Vince, Gyenge Béla, Riedl Gusztáv bírák, Fluck Dzsóz dr. jegyző. Védők: Bedő Mór dr., Perczel Adolf dr., Barcs Miklós dr. és Gáspár Miksa dr., a kir. kincstár képviseletében Somogyi Odón dr. ügyvéd, ügyész: Thury Endre dr. vezető királyi ügyész.

Elnök: Kihirdetem az ítéletet. Vádlottak állva maradnak.

Bűnös!

A bíróság künösnök mondja ki Ifj. Moskovits Mórt hadviselés érdekei ellen elkövetett bűntettben, mert 1914 augusztusban és szeptemberben, mint az Adria gőzhengermalom r. t. igazgatója a fegyveres erő részére Menkes Lipóttal kenyérliszt szállítás iránt kötött szerződést nem megfelelően teljesítette, 300 zsák 6-os helyett 7-es lisztet szállított, s ezenkívül 1914 augusztusban Menkes Lipót főtisztnek és Ujhelyi Ármán gyakornoknak a köshivatalnokok részére...

Moskovits Mór elájul.

(A pillanatban suharás hallatszik, Ifj. Moskovits Mór végigseuhan a padlón. A védők odaszalutnak s felemelik.)

Elnök: Üljön le.

Ot percere felfüggesztik az ítélethirdetést.

Elnök: Nem tudja meghallgatni az ítéletet?

Ifj. Moskovits Mór: (Nemzet iat fejével.)

Elnök: Ot percere felfüggesztetem az ítéletet.

(Balogh Vilmos bankigazgató vízzel locsolgatja Ifj. Moskovits Mór fejét.)

Szünet után

Elnök: Képesnek érsi magát Moskovits ur, hogy végighallgassa az ítéletet? Üljön valaki melléje. Tehát

Két évi fegyház, 5000 korona, 2 évi hivatalvesztés.

... Menkes részére 1900 koronát, Ujhelyinek 500 koronát adott, hogy köteleességeiket megszegjék. Elitéli

ezért Ifj. Moskovits Mórt 2 évi fegyházra mint főbűntetésre, 5000 korona pénzbüntetésre és 2 évi hivatalvesztésre.

Az okmányokat visszaadja, a kincstárt polgári per útjára utasítja. A 61,000 korona letétet visszafartja.

Grübler Mór vádlottat felmenti.

Indokolás: a vád.

A közvédlő vádat emelt, mint felbujtó ellen 2 rendbeli büntetést miatt, hogy 1914 évben Menkes Lipótot és Ujhelyi Ármán tisz-

tet, akiknek köteleességül volt szerződést kötni, vásárolni. Menkeset 1900 korona, Ujhelyi Ármán 500 koronával rábírt arra, hogy drágábban vásároljanak, rosszabb kenyeret és lisztet szállítsanak, 6-os helyett 7-es lisztet adjon a kincstárnak. Vádlója továbbá, hogy 6 mint igazgató a szerződést szándékosan nem teljesítette, rossz lisztet adott át, élvezhetetlen, romlott és bűdös kenyeret szállított.

A szállított kenyérlisztban nemcsak 7-es, hanem 7 és feles és 7 háromnegyedes liszt is volt, a rizsbe a hája is, a kukoricába a csutka is beöröltetett. Ez a vád, de az utóbbi nincs bizonyítva.

Menkesnek és Ujhelyinek pénzt adott.

Tény, hogy a nevezett részvénytársaság nevében a szerződészet Ifj. Moskovits Mór kötötte, ő tehát a felelős, de csak augusztus 7-től, amikor Marienbadból visszatért. Menkesnek pénzt adott, egyszer 1000 koronát, de ez nem fogadta el s visszaadta. Ujhelyi 500 koronát kapott. Menkes vallotta, hogy 1000 koronát szándékosan a zsebébe Moskovits. A tárgyaláson azt vallotta, hogy egy egy levelet szuszitott a zsebébe, visszakarnta adni, de rájuk nyitották az ajtót, ezért csak délután küldte vissza. Ezt Moskovitsnak szemébe mondta a tárgyaláson. Miért mondta volna ezt Menkes, ha nem igaz. Hogy pénzt volt benne, kétségtelen.

Menkeset bántalmazták?

Menkes azt mondja, hogy a rendőrök bántalmazták s azt mondták, hogy a könyvek mindent igazolnak. De a vallomás tételekor a nyomozó közegek a könyveket még nem is láthatták. Am Menkes kétszer tett vallomást maga ellen s ezt Skultáty főügyész helyettes előtt is fentartotta, ebbe bizott. A főnyelv egy tétele is igazolja ezt.

Malomköltéség aug. 7. — 1000 korona.

Azt mondja a vádlott, hogy ez kárpótlás Moskovits József de cégtag részére, de ez valószínűtlen. Hogyan szerepel egy ilyen kárpótlási tétel dr Moskovits József részére? Miért leit az malomköltéség s miért nem a valódi címen könyvtették el?

Ujhelyi 500 koronája.

Hogy Ujhelyi is kapott 500 koronát, ezt Ujhelyi Ármán bevallotta a főtárgyaláson és szemébe is mondta vádlottának. Konstatálta Ujhelyi a Moskovits család összes tagjainak megszembőlése után, hogy Moskovits Mór adta neki a pénzt. Moskovits Miksa megszembőlésre betegsége miatt nem jelenhetett meg, de a bíróság ismeri őt s megállapítja, hogy nem hasonlít Ifj. Moskovits Mórhoz.

Hogy ezek köshivatalnokok voltak, a törvényszék megállapítja, hivatal és feladatkor alapján.

Armegállapítások.

A piaci árak hulllépése ügyében a törvényszék nem tartja a tértitési tételeket áthágathatatlannak s a szabad kereskedelmet szükségesnek tartja, mint azt már egyszer ki is mondtotta. A vételi árak megállapításával a részvételénél hivatali kötelesegeket nem szegtek meg. Ezt dr Kiss Döme és Löwenstein Zsigmond vallomása igazolja.

Az árpát Menkes erőszakkal vitte el Moskovits Mórtól, ezzel nem segít meg köteleességét, mert szükség volt az árpára. A piaci ár nagy mennyiségre nem vonatkozhatott.

A kenyérfáraknál Moskovits Mór a barnakenyeret nem adta drágán a katonai kincstárnak, mert sütötte is a kenyeret, pedig erre nem volt kötelezhető. Az árak csak rekvirálásra vonatkoztak.

A lisztáraknál Menkes nem fizetett aránytalanul többet, mikor 44 koronát fizetett S ha túl is lépte a tértitési tételeket, nem bizonyítható, hogy Menkeset megvesztegették.

Hatos típusu liszt helyett 7 és 7 és feles liszt.

A szállítást szerződésnek megfelelően teljesítette vádlott? A szállított kenyérliszt, amelyet a gyár szállított, 6-os típus helyett 7 és 7 és feles liszt volt, vörös korpával és földről felszert lisztet, szeméttel keverve. Táperő tekintetében alig van közöttük különbség. Az áron kívül az a különbség, hogy hosszabb ideig nem állanak meg a magtársaságok a 7 és 7 és feles lisztet. Ezt Bauer Gyula malomesszakerülő igazolta, de a tőzsdei újságok is bizonyítják. Ez fontos a katonai szállításoknál, mert lehet, hogy valamely erődben használják kuzamosabb ideig tartva. Szerződés szerint mintaszerűen kenyér volt rendelve. A minta eltűnt, de megállapították, hogy ez a 6-os típusnak felelt meg, ezt beismerte a vádlott, Sándor András főmolnár is igazolta. Elálló lisztnek kellett lenni a kenyérlisztnek. Vádlott silányabbat szállított, Menkes tehát megszegte köteleességét, mikor ezt átvette.

Bizonyítékok-e a könyvek?

A vádlott könyvei adják ehhez a bizonyítékokat: a lisztkészlet és rapport könyv. Ez bizonyítékok vádlottól erednek. A vádlott ennek megbízhatóságát tagadta, de a rizs-könyvet elfogadja, mert ez mellette bizonyít. A könyvek szerint 300 zsák 7-es, 30 zsák 7¹/₂-es lisztet szállítottak el a katonai kincstár részére. Ez pedig megkezesedő liszt. A védelem vitatta a könyvek bizonyító erejét, azt állította, hogy a könyvvesztést behívták katonának s a helyettes Goldberger Márton járattal. De a malomnak tájékozva kellett lenni mindig a készletről, csak így vállalható azonnali szállítást. A készlet a kérdéses napon 330 zsák volt s ugyanennyit szállítottak el. Ez a meggyezéses feltűnő.

Megbízhatatlansok a tanuk.

Ezzel szemben csak a vádlott állítása megbízhatatlan. A vádlottakkal nexusban levő tanuk vallomása (3 év múlva) megbízhatatlan, ugyancsak Goldberger Mártoné is, amellyel vádlott állítását igazolni kívánták. Menkes azt állította, hogy a szállításnál a Moskovits-cég nagyon megbízhatatlan volt s az is támogatja a törvényszék meggyőződését.

Miért szállított ilyet a cég? Menkes vallotta, hogy áthelyezéssel fenyegette a cég, amelynek pozíciója ismeretes volt s ezért vette át Menkes a rossz lisztet.

Hogy idegen dolgot öröftek volna be a lisztbe, ez nincs bizonyítva. Ezért mentették fel Grübliert. Csak a fehér, felszert lisztet keverték be meggyújtás után, de ezt se a katonaság részére szállított lisztbe.

A rossz, bűdös, élvezhetetlen kenyérről szóló vallomásokat a tanuk visszavonták. Miatán a cég a katonaságnak és a polgárok egyforma kenyeret sütött s ez a kenyér jó volt, nincs bizonyíték arra, hogy ez a kenyér rossz lett volna.

Cser Sándor bñsi halált halt hadnagy vallomása egy esztra hivatkozik s arról bebizonyult, hogy a cég a katonaságnak korpát nem szállított.

Miért adott pénzt?

Megvesztegetésben való felbujtói minőségük miatt. Miért adott tehát pénzt Ifj. Moskovits Mór Menkesnek? Nem üzletszerű és céljából történt ez. Menkes nem követelt pénzt, ez volt az első ajándék, amit is visszavetett. Csak azért, hogy Menkes és Ujhelyi elindítsák tegye, hogy ne a szállítás visszafizetését csakugyan el is követelt. Moskovits ugyan azt mondta Ujhelyi felé, hogy nem kíván tőle költségszegést, de a szállítók más bizonyítanak.

Erre meg kellett állapítani hűnösöket.

Enyhítő körülmény: vádlott büntetlen előélet, hogy sokáig állt vizsgálat alatt a sz. hogy akkor, mikor elkövette, nem tekintették büntelhetőnek.

Súlyosbító körülmény, hogy anyagi hásonért bűnözött.

Semmisségi bejelentések.

Thury Endre dr ügyész semmisséget jelentett be előző minőség és a házasság meg nem állapítása miatt, valamint arról, hogy visszamenőleg is vádlottat terhel a felelősség, a azért, hogy a további szállítókban nem várta ki a törvényszék vádlottát. Grüber Móra vonatkozó felmentés ellen is semmisséget jelent be.

Moskovits Mór is semmisséget jelent be azért... (alakad szava.)

Bodó Mór dr bejelenté semmisségi panasza: nincs büncselekmény csak legfeljebb gondatlanság.

Parczel Adolf csatlakozik ehhez a semmisségi bejelentéshez.

Somogyi Odón dr az ítélet kikézbcsítói kéri.

As ítélethirdetés ezzel véget ért. A nagyarányú közönség, amely jogászokból, törvényszéki tisztviselőkből a érdeklődőkből állt, eltávozott.

Miért dolgoznak Cseszvárán a cselédek?

Herbst Gyula cseszvári nagybirtokostól cselédei egyetemes lóptak. Feljelentésre a csendőrség benyomozta az esetet a az ügyesség lopás miatt emelt vádat Papp István és társai ellen.

Tegnapra tüntet ki Szerecs Barna elnökletével ítélkező tanács az ügyet. Sem Herbst Gyula sem a vádlottak nem jelentek meg, ellenben egy beadvány érkezett a törvényszékhez, amelyet Herbst Gyula adott be.

Elmondja ebben a károsult birtokos, hogy a vádlottak az 5 cselédei a 6t lópták meg. Akár elítélik őket, akár felmentik, ezek a cselédek azonnal elmennek tőle, most pedig új cselédeket kapni lehetetlen. Mi lesz tehát a gazdasággal? Most a cselédek drukkelnek a féltükben rendszeren dolgoznak szorgalmasan, nincs tehát ok rá, hogy ezt a helyzetet, amely üdvös a kős szempontjából is, megváltoztassa. A végén esetleg megbocsát nekik, amire a törvény neki jogot ad.

A bíróság megállapította, hogy Bar Simon is panaszt tett ugyanezen cselédek ellen, akik Jancsó Emil zárgondnok vallomása szerint feltörték egy padlást a onnan lóptak. Ez tehát vissza nem vonható panasz.

A bíróság ezért a tárgyalást elnapolta.

* **Bélyeggyűjteményeket** vaszkasnapta délután 1/2-től 1/4-ig a Simon régiószékhelyén, Rákóczi ut.

A Szent-István-Társulat közgyűlése

A Szent-István-Társulat tegnap délelőtt 10 órakor tartotta meg LXIII. évi rendes közgyűlést a Szentkirályi utcai palota dísztermében.

A közgyűlést megelőzőleg a díszterem oltáránál dr. Giesswein Sándor prélatus osztonosítását celebrált. A szentmise után kezdődött a közgyűlés, amelyen dr. Csornoch János bíboros hercegprímás mondott megbeszélésű, farszövegű szép megnyitóbeszédet, melyet lapunk vezetőhelyén közlünk.

A bíboros hercegprímásnak megnyitó beszédéről gróf Majláth György v. b. t. t., a társulat elnöke mondott köszönetet, mire áttérték

a közgyűlés tárgysorozataira.

Ezenek folyamán dr. Giesswein Sándor alnoki jelentésében visszatekint a Szent István-Társulat működésének múltjára és esztendői a jövő feladatait. A társulat történelmi fejlődésének egyik legkiválóbb mozzanata volt az, midőn három évtizeddel ezelőtt a Kath. Szemle megindította, melynek programja volt a műveltségközpont alapozása, a fogásbeli önállósággal kidolgozott, alakilag tökéletes, keresztény világnevetől áthatott, a tudomány és szellemi művelődés minden ágát felölelő irodalmi termékek nyújtani. A Szemle elán mint szerkesztő egy negyedszázad óta Mihályfi Ákos dr. jelenteg egyetemi rektor személyében oly farfu áll, ki képességeivel és kitartó buzgalommal a nehéz programot valóra váltotta. A másik oldalon a társulat kezdettől fogva művelni és emelni iparkodott a népies irodalmat, a népiratsák száma ma már meghaladja a háromszázat. 1904 óta megalkototta a társulat a pártoló tagokat és ennek kiadványai között a jelen évi kötetelményeinek mintegy előbevégyve, a többtermelés szempontját figyelembe véve, több népszerű gazdasági munkát adott ki, melyek közül Rudinay Molnár Istvánnak „A kisgazda feladata a háború alatt és után” c. könyve megérdemelné, hogy 100.000 példányban közlésben forogna.

A jövő feladatai közé tartozik oly szervezet megalkotni, amely a jól megírt, népszerű és hasznos könyveket a nép kezébe juttassa. Az első lépés erre a társulati elnök ur amaz indítványával történt meg, hogy a társulat adjon ki elsősorban a fronton vagy hadifogságban levő harcosaink, de másodsorban a magyar nép százasri számára rövid magyarázatokkal kísért evan-géliumok könyvet és ennek terjesztése végett lépjen összeköttetésbe különféle kath. irodalmat terjesztő társulatokkal.

Erdős Károly vezérigazgató évi jelentésében mindenekelőtt érdekes képet nyújt a háborús évek könyvfogyasztásáról. A könyvetek három osztályban és pedig 1. tudományos művek és tankönyvek, 2. ajtatosági művek és irodalom, 3. szépirodalmi művek osztályába sorozva számszerű adatokkal kimutatta, hogy míg a tudományos munkák és tankönyvek forgalma a háború alatt állandó esést mutat, addig az ajtatosági munkák forgalma a háború kezdetén éri a felhőzést, majd a háború harmadik évében pedig esélyben nagy pangás állott be. Ezzel szemben azonban az irodalmi munkák forgalmában a háború első évéhez képest jórészt nagy a kereslet és az igazgatói jelentés igen érdekes számokkal mutatja ki, hogyha a könyvnyomtatás árszabályozás kell is a téren becsökkenteni, a terjesztés a jórészt könyvek nézve is biztos, mert nemcsak a szellem, hanem a jó szellemű, sőt kimondottan kath. jellegű munkák is a háború utolsó évében rohamos keresletnek örvendtek. Az igazgatói jelentés aztán áttér a ren-

des és pártoló tagjelentvények ismertetésére, majd beszámol a többi megjelent irodalmi újdonságokról is, melyek között 3 hitbuzgalmi kiadvány, 6 szépirodalmi munka, 11 hitvédelmi füzet és 10 népirat jelent meg, ezeken kívül pedig még számtalan imakönyv és népies kiadvány, valamint 53 naptár.

As igazgatói jelentésnek egyik igen érdekes pontja volt a Társulat háborús jótékonyosságáról szóló kimutatás, melyből meg tudjuk, hogy a Szent István-Társulatnak az idei évben a katonák imakönyvére és olvasmányaira 14.800 korona önköltségi kiadása volt, mely összeggel együtt a háború egész folyamata alatt már 47.000 koronát áldozott a háborús jótékonyági célokra a 1.800.000 imakönyvet és olvasmányt adott a hadba-vonult és sebesült katonáknak. Az igazgatói jelentés kiterjed még a Társulat egyéb fontosabb eseményeire, ünnepélyeire, a tagok sorában történt változásokra és hagyományokra.

Ezután az 1916 évi zárszámadás és vagyoni mérleg megvitatására és a felmentvény megadására került a sor. A közgyűlés jóváhagyta a zárszámadást és megadta a felmentvényt. Megállapította a közgyűlés az 1917. évi költségvetést.

As igazgató választmány kiegészítésére került végre a sor. Új igazgatóválasztmányi tagokká megválasztottak: Babura László, Kövesligethy Ródló, Kriston Endre, Leopold tal, Ruffay An Pál.

A Kath. Kör utolsó közművelődési estélye.

Ma, pénteken délután 5 órakor tartja a Kath. Kör hatodik és utolsó közművelődési estélyét a Szent László teremben. A rendezőség az utolsó alkalomra is változatos műsorral gondoskodott és sikerült olyan előadást megnyerai az ünnepélyen való közreműködésre, hogy a Kath. Kör közönsége ez alkalommal egy kellemes est emlékével búcsúzik a közművelődési estélyek ezidő sorozatától.

Az estély szócsoka ez alkalommal dr. Szabó Vendel, a nemrég kinevezett theologiai tanár lesz, aki a katekizációról fog előadást tartani. A tudós előadó hét évet töltött Rómában és így az ottani művészeti és archeologiai nevezetességeket alaposan ismeri. A beszéd előtt és után néhány klasszikus zeneeszmét és egy aktuális melódramát adnak elő.

A zongoraszámokat a Fischer zeneiskola három jeles növendéke, Szokolay Erna, Fiser Erna és Tóth Olga urleányok adják elő, akiket a Kath. Kör közönsége már előnyösen ismer. A melódramát Taka Olygyika urleány fogja szavalni, aki a Népszövetség ünnepélyén már bemutatta képességeit. A költemény, mely a hátfájdalom Szűzről és Nagypéntekről szól, rendkívül illik a fájdalmas péntekre. A darab között betétként a tanítóképző kis énekkara elénekli a „Stabat mater“-t és az „Ave maris stella“-t.

A kitűnő műsor hatalmas befejezése lesz az a trió, melyet Hosszu Jánosné urasszony, Stachó Dusi urleány és Kürti István zene tanár adnak elő. Mindhárman előre garantálják a sikert.

A részletes műsor a következő:

1. Goldner: Andante. Tarantella. Alla Polacca. Zongorán 4 kézzel előadják: Fiser Erna és Tóth Olga urleányok a Fischer zeneiskola növendékei.

2. „Stella maris“ Abbáziában. Melódrama Szepessy László költeményére ze-

néljét írta: Kerner Jenő. Előadja Tuka Olyika urleány. Zongorán kíséri Resch Mihály.

3. A katolikus hitvédelem új forrása. Beszéd, tartja dr. Szabó Vendel theológiai tanár.

4. Weber: Rondo brillante. Zongorán előadja: Szokoly Erzsébet urleány a Fischer zeneiskola növendéke.

5. Beethoven: Zongora trió op. 11. Előadják: Hegedűm Stachó Duét urleány cellon Kőrös István. Zongorán Hosszu Jánosné urasszony.

Az ünnepély 5 órakor kezdődik. Belépti díj nincsen.

HIREK

*** A királyi pár Budapesten.** Budapestről félhivatalosan jelentik, hogy Károly király és Zita királyné a husvéti ünnepek után Budapestre jönnek.

*** A miniszter megjutalmazta Bodnár János főkönyvtárost.** Ugy látják a vallás és közoktatási miniszteriumban figyelemmel kísérik az ország kulturális ügyeit. Így nem került el a miniszter figyelmét az a buzgó kulturamunka sem, amelyet Bodnár János városi főkönyvtáros fejt ki, nemcsak Nagyvárad város nyilvános könyvtársának rendezése és kezelése körül, de az ambíciójával, fáradhatatlan tevékenységével népszerűvé tette a könyvek szívesét, ami a művelődést jelentékenyen előmozdítja. A kultuszminiszter honorálni óhívván Bodnár Jánost az általa buzgó törekvésért, elismerésből részére 300 korona jutalmat utalt ki.

*** Eljegyzés a Miskolczi családban.** Miskolczi Barnabás kir. közjegyző házában szűk családi körben tegnapelőtt kedves családi ünnep volt. Miskolczi Lilit, Nagyvárad ur. leány társadalmának ünnepelt szépségét eljegyezte Kubinyi László első huszárezredbeli főhadnagy. Az eljegyzésen jelen volt a vőlegény édes apja, Kubinyi Tivadar nyugalmazott lovassági tábornok és felesége is.

*** Just Károly — zászlós a fronton.** Az egyik fia a napokban vonul be katonának, a másik fia vitézségeért többszörösen kitüntetett tisztviselő, jelenleg is az orosz fronton harcol. Az apa pedig: Just Károly, a Nagyvárad-i Takarékpénztár nyugalmazott főintézményvezetője katonai szolgálatra jelentkezik. A katonaság a jelentkezést elfogadja s az 52 éves embert zászlósi rangban a frontra dirigálja. Egy verszár a magyar nemzet hősi önteménységéből...

*** Leez már porosz szén.** Az érdekeltekkel közöljük, hogy a porosz szénnek április havában kezdő behozatala iránt intézkedés történt, kerületünkben levő porosz szén fogyasztó üzemeket ezennel figyelmeztetjük, hogy április havi szükségleteiket sürgősen megrendeljék rendez szállítójuknál. Ha ez nem magyarországi kereskedő, sz. esetben a szállító nevét és fogyasztó részéről külföldön megrendelt mennyiséget a kamara útján legsürgősebben közöljük az országos szénbizottsággal. Nagyvárad, 27 március hó 29. A nagyvárad-i Kereskedelmi és Iparkamara: Schwartz Isidor sk. elnök h. Dr. Sarkadi Lajos sk. titkár.

Olaszország a forradalom küszöbén.

Katonaság a néphez csatlakozik, a király a frontra menekül.

Budapest, március 29. (Saját tudósítónktól.) Luganoból jelentik: Bár az Olaszországból érkező hírek a szigorú és nagy cenzura miatt bizonytalanok, mégis meg lehet állapítani, hogy az ország a forradalom küszöbén áll. Milánóban, Turinban és más nagyobb városban a nép forradalmi hangulata miatt elrendelték az ostromállapotot. A városban levő katonaság csatlakozott a lázongó néphez. A király Rómában van, de a frontra készül, mert ott nagyobb biztonságban érzi magát. A köztársasági képviselők agitációs körutakon vannak.

Az olasz forradalom célolata.

Budapest, március 29. (Saját tudósítónktól.) Késő éjjel telefonon jelentő tudósítónk, hogy bécsi illetékes helyen az olasz forradalomról elterjedt híreket alaptalanoknak mondják. Nehány városban ostromállapotot hirdettek ki az előfordult zavargások miatt, de forradalomról nem lehet szó.

*** Református egyházmegyei közgyűlés.** A református egyházmegye tegnap tartotta rendes közgyűlését Sulyok István esperes elnöksége alatt. Az elnök megnyitó beszédében felhívta a gyűlés figyelmét a protestáns árvahásra, mely hivatalos a hadiárvák gyámolításáról gondoskodni. Az elnök tudomásul vették a világi tanácsbíró megválasztását, a megválasztott tanácsbírók: Lukács Ödön és Thury László szép beszéd kíséretében foglalták el helyüket. A lelkesítő és tanító vallásosok megerősítése, pénztár és szénadatok felülvizsgálata, valamint egyházközségi ügyek képezték a közgyűlés többi tárgyait. A gyűlés a protestáns árvaház céljára szánott és meggyémert adakozást eredményezett.

*** A Szigligeti-Társaság husvéti mulatsága.** A küszöbön álló husvét másodnapjának szórakozásáról a Szigligeti-Társaság gondoskodik a közönség számára, nagy szabású mulatságot rendez, amelynek műsorát most állítja egybe az ünneprendező szakosztály. Legközelebb lesz alkalmunk a műsorról részletesen ismertetni, egyelőre jelezük, hogy az ünnepség főleg a magyar dal és zene kultuszának van szentelve. Közreműködők közt vannak Krüger Aladárné és Nyisztor Alajosné, akiknek művészi éneke már annyi gyönyörűséget szerzett; Major Simon, a kiváló dalszerző. Ez alkalommal mutatkozik be Nagyvárad közönségének Berger Károly hegedűművész, akiben közönségünk rendkívüli tehetséget fog megismerni, Fischer Ernő zongoraművésszel egyetemben. Kiváló ítvárosi védőge is lesz a Társaságnak: Karinthy Frigyes, a pompás humorista, akinek irásai nálunk is különös népszerűségnek örvendenek s a publikum annál szívesebben fogja üdvözölni a felolvasásasztalánál. A rendezőség, élén Fehér Dező és Pásztor Ferenc elnökökkel, azonkívül még számos érdekes és értékes számmal bővíti ki a Szigligeti-Társaság husvéti ünnepéjének műsorát.

*** A gyermekbarát husvéti esteje.** A Gyermekbarát egyesület április 9-én, husvét hátfőjén a Vigadóban nagy szabású estét rendez. A műsorról szombati délután fél 6 órakor, a Központi Takarékpénztárban tartandó értekezleten fogják megállapítani.

*** Komzák atya megbocsát.** Tegnap megjelent a bíróságnál Komzák Alajos, a Püspökfürdő szerzetreméltó bérleje. Egyelőre nem indult perrel, mert késik, t. i. késik a megindulással, hanem a volt szobalányát, mert ellopta a párnáit és fehérneműit. A lány nagyokat sóhajtozik s kétségbeesetten néz Komzákra.

Elnök: Kívánja a vádlott megbüntetését?

Komzák atya felel:

— Nem kívánom.

A leány önkéntelen, látható megindulással feléje tart s kezét akar csókolni. Komzák int.

— Egy feltétellel. Az egész batyut megadja, szed el haza, ahonnan hozta.

Soha nagyobb örömmel nem vitte batyut, mint ezt vitte a lány. Mózes, a teremőr intett:

— Menjünk lányok.

S elökegyen kicipelte a batyut.

*** Elítélt árdragító.** A rendőri büntető bíróság tegnap Losonczi Julianna szótőst, aki a burgonyát maximális áron felül árultotta, 5 napi elzárásra átváltoztatható 100 korona fő pénzbüntetéssel és 100 korona mellékbüntetéssel sújtotta.

*** Barth Lejos autogramm gyűjteménye Nagyváradon.** Barth Lejos világbíró autogramm gyűjteményével Nagyváradra érkezett. Ma délelőtt a sajtó képviselőinek mutatja be az érdekes gyűjteményt, amelyen a jelenleg élő világhírességek autogrammjai mind megtalálhatók.

*** Bőrinség.** Az éjszaka kellemetlen látogatók jártak Ehrenfeld Márton Malom utcán 31. szám alatti udvarán. A szobán elhelyezett kősi bőrülést és fedelét ismeretlen jóindulatu egyének levágták és elvitték. Az ismeretlen egyének valószínűleg a városban dühöngő bőrinséget kívánják a lopott bőrrel csillapítani. A rendőrség nyomozza a bőrinséget elvevőket.

*** Uj név.** A belügyminiszter megengedte, hogy Waisz Márton nagyváradí lakos családi nevét „Vadász”-ra változtassa.

*** A színházi ruhatár kérelme.** A színház tegnap esti előadása után valski tövedésből egy rövid, sárga gombos, zöld hajtókás katona kabátot vitt el a magáé helyett. A ruhatár kéri az illetőt, hogy a nagy sietségből elvitt kabátot szolgáltatassa át a színházi irodában, ugyanott a sajátját átveheti.

*** Ne ítélkezz.** (A Vigadó mozgó új műsora.) Ma pénteken és szombaton nagyszabású új műsorról tart előadást a Vigadó mozgószínház. Egy hatalmas 4 felvonásos tarsadalmi dráma kerül bemutatásra: „Ne ítélkezz” címmel. A főszerepben Frits Fehér nyújt kiváló alakítást. Egy kedves vigjáték: „Károlyka kimenőzik” emelni fogja a műsor sikerét, amit teljessé tesz a felső bajorországi tavak látképe. Előadások hétköznap délután 5, szombat és vasárnap délután 3 órától.

*** „Korona szappan-por.”** Nem kell szappan, sem szóda, sem mosópor. Hőfehérre mos, a ruhának nem árt, minden csomagon a törvényszéki vegyész tanusítvány. Egy félkilós doboz ára 25 kgr. ruhára 1 korona. Egyedüli főraktár: Farkas István „Apolló drogeria” Nagyvárad. Telefon 13—02.

*** Értesítés.** A Polgári takarékpénztár r. t. értesíti t. ügyfeleit, hogy az V. kibocsátású hadikölcsönkötvényeket a kiadott pénzülári elismervények ellenében kiszolgáltatja.

*** Felcsúskartó BOKKIN birtos szar.** Ár 1 korona 80 fillér. Kapható kiskérdőleg Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczi-ut 7/B.

*** Aszódi Kossuth utcai üzletében:** 1 nagy üveg Oroszhal 90—100 drbig 12 kor, darabszáma 20 fillér. — 1 kiló csokoládé 40 tábla 20 kor. 1 nagy üveg finom konyak 13 korona. Raktáron: rum, likőrök, szilvórium, seprő és törköly, gyógyborok és asztali borok.

*** Gyönyörű rózsás arc a nő legszébb díszje.** Az első ránc a szép asszony első igazi bánata. Adjunk tehát neki módot, hogy eltüntethesse. Elég ha a megbecsülhetetlen Y-PO krém és szappant használja, melyből a bőr visszanyeri ruganyosságát elcsúszott ráncokat, szeplőket, mitesereket, ráncjottokat, pattanásokat és bőr vörösséget. Kapható: Farkas István „Apolló” drogeriájában Nagyvárad, Rákóczi-ut 7/B. Rimánóczy-palota.

*** Kőhögés, hurut, rekedtség és alnyálkásodás ellen gyors és biztos hatású szar** a Farkas féle hurut szelvény. Ár 1:20 kor. Kapható Farkas István „Apolló” drogeriájában Nagyvárad, Rákóczi-ut 7/B. Tejkonzerv is kapható.

SZÍNHÁZ.

Heti műsori

Péntek: Gólim. (Bemutató előadás.)
Szombat délután: Dollárpapa.

Gólem-premier.

Mintha csak Ágoston Pétert cáfolná a zenés szindarab, aki tagadja, hogy igaz és mély szerelem tanyát verhet az izraelita szivekben, olyan érzelmes ez a darab. Mondja is Tompa Béla, akinek Vig Manóval eredeti zsidó táncra élénkíti az első felvonást:

— Te Ágoston Péter!

A mese egy vakhit, misztikum, amelyet a mozi feldolgozott Paul Wegener alakításában, de így szindarabalakban lehetetlenül élvezhetőbb. A Gólem egy meglevevénedett egyagazsbor, a prágai rabbi ad bele életet egy varázsigével a ez a megeledett monstrum bajokat csinál, többek közt a rabbi leányának szívében. Ez, mint látni tetszik, fantasztikum. Prágában ma is őrzik a maradványát ennek a később összeomlott Gólemnek, el is hordták belőle már pár száz métermézest vagy menyit, de azért, hála az égnek, még mindig nem fogyott el a mint látható, ez a darab is ebből a masszából készült.

A szereposztás közlekedési viszonyok folytán, amellyel Galiciával állunk, a darab élénk érdeklődésre tarthat számot a Gólem-hívőknél, de más hívőknél is, hiszen a fő a musika s ez meleg, keleti, héber zene, színes és érzéki: Elhisszük, hogy megmagyarteti azok szívét, akik az ideálisált ghetót (Prágától van szó) s annak életét akarják látni.

Ifju, tuda és ambiciózus koloratur-énekessnő, Kovács Mártha kerül érdeklődésünk homlokterébe. Nagy, szép és nehéz feladat jutott neki osztályrészüll, csodálatoosan színes, nagyterjedelmű, báronyos hangjával egy keleti fajta érzéssit fogja kifejezni, öröm és bánat és szerelem hangjain szólal meg a biztató sikerek előtt álló fiatal művész, akinek karmestere, Kovács Mihály egyike a legbravurósabb dirigenseknek.

A Gólem szerepe Bihari Sándoré. Tökéletes benne és nagyszerű megjelenés. Hangja zug, viharzik, tombol és muskál. Kiváló Tompa Béla, nagyszerű és tipikus Szigeti Jenő, lelkiismeretes Békési. A Gólemre már a jövő hétre jegyzik a jegyeket.

A darabot Erdélyi Miklós és Tóth Elek rendezik. Látványosság és kiváló előadás. Meg van az új Goldstein Számi. A szintársulat látható örömmel játszza a darabot. Hát nem.

Bérletszünet. A Gólem szombat és vasárnap esti előadási bérletszünetben fognak lezajlani. A színház a bérlet jogait az előadás előtti nap déli 12 órájáig tartja fenn. Így azok a bérlet, akik a Gólem szombati előadására igényt tartanak a jegyeikre, azok kiváltságáról ma déli tizenkét óráig sziveskedjenek intézkedni.

Délutáni előadások. Szombat délután a Dollárpapa kerül színpadra. Gábor Andornak az a kiváló bohósata, amelynek bemutatóját oly nagy tetszéssel fogadta a közönség. — Vasárnap délután Szigeti Ede vigjáték, a Lilliomfit adják elő, azsal a szereposztással, amellyel az a remek színpadi alkotás a színház Szigeti emlékünnepén hódította, meg a közönséget.

Közgazdaság.

Vásári árjegyzék:

	Árak	Forgalom
Tiszta buza	K 41.50	— mm.
Rozs	33.50	—
Árpa	33. —	—
Zab	40. —	—
Tengeri	30. —	—
Burgonya	26. —	—
Borsó	1.40	—
Lencse	1.40	—
Bab	—76	—
Köleskása	2.00	—

Liszt.

	szabott árak	K
Láng	—	1.06
Zsemlye	—	—70
Fehér kenyér	—	—54
Barna kenyér	—	—50

Takarmányféle.

Széna fuvarral 100 kg.-ként	K 56—60—
Szalma	8—10—
Álom szalma fuvarral 100 kgként	6—8—
Zsupszalma	—
Lucerna v. lóhere	60—80—

Tüzifa.

Bükk ürkm. fuvarral	K 29—
Tölgy	29—
Cser	31—

Vegyések.

Marhahus I. osztályu	K 8—8.80
Ó bor literje	—
Uj bor	4—
Szilvapálinka literje	8.10—
Szess literje	10—12—
Mész mm. kint	40—
Szalonna kg.-ként	9.60—
Vereshagyma	0.85—
Fokhagyma	5—6—
Barnakenyér	0.25—
Szalonna, nyers friss	9.60—
Köleskása kg.-ként	2.—

Jószágok. — Szarvasmarhaféle:

	Árak K-ban	Forgalom
II. oszt. jármosökör	3000—6000—	60 drb
III.	2000—3000—	102
Vágómarha élőszul kilója	4.00—4.50	210
Féjstehén	800—2600	162
Vágótehén klként	3.50—4—	140
1 éves üszörborju	600—800	36
„ ökörborju	400—800	42
Veres borju klként	3.20—3.80	56
Bírka és kecske	—	—
Bárany párja	200—	—

Lovak:

1 pár kocsiló	K 3000—6000
1 „ igásló I. oszt.	2000—4000
1 „ „ II. „	1600—3000
1 „ „ III. „	800—2000
1 drb 1 éves csikó	400—800

Forgalom volt 510.

Sertések élőszul kilója:

Malac párja	K 220—640
1 éves sertések párja	400—700
2 „ „ „	500—800
1 drb hasas knca	600—1000

Falkássertések:

Forgalom sertésekből: Süldő	40 drb
Hízott 240—300 kgr.	K 6.80 26
Féhhízott 100—160 „	drb 22 „ 6— 30
Vegyeskönnyű	8. 15
Malacféle	32
1 és 2 évesek	60
Tenyésszokók	26

90 kilón felüli hízott sertéseknél a vételár páronként 45 kiló élet és 4 százalék levonása mellett fizetendő.

A hetivásár élénk volt. Nagyon felhajtás különösen szopóborjukban nyilvánult. Kereslet még mindig a fejős tehénakban van.

Vas és rézágyak

afrik és lószőrmatracok, amerikai és sodrony-ágybetétek: összehajtos ágyak eredeti gyári áron kaphatók

Tátray Sándor

r-t.-nál Körös-utca 11.

Telefon szám: 558.

